

1662.

24. Sturmus, Georgius Adamus: De jure fontium

25. Sturmus, Georgius Adamus: De jure ecclesiarum

26. Sturmus, Georgius Adamus: Thematum ex jure publico
et divisionibus quibusdam in Secundum pro-
prios sectores eique annexis Institutes Saxo-
nicis promper promulgatis exceptorum
Decretis IV.

27. Sturmus, Georgius Adamus: De morte

28. Sturmus, Georgius Adamus: De jure praesens

29. Sturmus, Georgius Adamus: De spinosissima difficulti-
tate causarum materia

30. Sturmus, Georgius Adamus: De accrescente legato

31. Sturmus, Georgius Adamus: De dominio

32. Sturmus, Georgius Adamus: 7

~~33. Sturmus, Georgius Adamus~~ } Juris Dictionis et imperii Delibata
ad praesentem etiam resp. serv. ita-
tem, formam et usum accommodata.

- 33^{1st} Stuve, Georg Adam: De jure imponematus
34. Stuve, Georg Adam: De Hergewetha Saxo-
nica.
35. Stuve, Georg Adam: De spe
36. Stuvius, Georg Adam: De brevi et longa manu.
37. Stuvius, Georg Adam: De quartae Falsitine
natura ejusque affinitate ac differentia cum
Tribellianica.
38. Stuve, Georg Adam: De privatis delictis et
extraord. criminibus.
39. Stuvius, Georg Adam: De negatione actione
40. Stuve, Georg Adam: De transactionibus.

3

3

3

3

3

3

3

338

No. 37.

Nov 2, 29

6

DISCURSUS ACADEMICUS
De
 SPINOSISSIMA DIFFICILLI-
 MAQUE
CAMBIO RUM
MATERIA,

Favente Divinâ Clementiâ,
 atque

Magnifici Jctorum Concilii indulgentiâ,
 SUB PRÆSIDIO

NOBILISSIMI, AMPLISSIMI, CONSULTISSIMI

DN. GEORG. ADAMI Struben/

Hæreditarii in Uhlstädt/ Jcti, ac Antecessoris celebratissimi,
Consiliarii Saxonici eminentissimi, Curia Provincialis, ut & Scabi-
natûs Assessoris gravissimi, Facultatis Juridicæ Senioris
merentissimi,

Dn. Præceptoris atq; Patroni sui optimi,
maximi,

In Illustri propter Salam LL. nutrice
ad diem Septembr.

locô horisque consvetis,
Publicæ Eruditorum censura expositus

à
DAVIDE Freiesleben/ Eisenberg. Osterlando.
 A. & R.

JENÆ,
 Literis SAMUELIS KREBSII.
 ANNO M DC LXII,

100

100

DISCOURSU ACADÉMIQUE
DE
SPINOSISSIMA DIFFICILLI
MAQUE

CAMBIORUM
MATERIA

Magister Petrus de ...
SUB PRÆDIO

DN. GEORG. ADAMI
Consiliarius Saxoniae ...
in ...

Die ...
in ...

DAVID ...
Officiarius

ANNO MDC LXXII

PRÆLOQUIUM.

SUMMARIA.

1. *Humanæ naturæ vitium.*
2. *Accommodatur Jurisperitis.*
3. *Improbatur à Leone Imperatore simulq; corrigitur.*
4. *Ratio Imperatorie correctionis.*
5. *Ratio rationis.*
6. *Jurisprudentia cur dicatur vera Philosophia.*
7. *Causa suscepta presentis disputationis.*
8. *Quæ materiam præcipue commendent.*
9. *Commendatur Cambium 1. ab utili. 2. à jucundo, 3. à difficili.*
10. *Difficilia sunt pulchra.*
11. *Res seipsam commendans non eget commendatione.*
12. *Ordo materie congruens multum prodest.*
13. *Invocatio divina.*

Humanæ quamvis naturæ peculiare quasi ac proprium sit, potiorum ut nullam habens rationem, inania, & quæ nullius momenti sunt, imò plerumque, quæ præstaret ignorasse, quàm diligentissimè investigare & persequi animum inducat. Johann. Hoffmeister. in comment. ad act. Apostol. cap. i. in pr. Id quod, communes ut singulorum hominum mores actionesque nunc taceam, cum aliis, tum nostræ etiam jurisprudentiæ Cultoribus atque Doctoribus accidisse, in vulgus fermè notum est. 2. Quoties enim Viri cætera doctissimi circa inanes ac penè ridiculas quæstiones caprina prælia instituentes tempus operamque perdiderunt? v. c. *An decollatus, si reviviscat, rursus sit decollandus? cujus ova fiant, à variis gal-*
A 2 *linis*

linis in eundem posita nidum? Si alterius gallina ovum pepererit, alterius foverit, cuius fiat pullus? An Lazarus à mortuis resuscitatus denuò sit baptizandus? An testamentum semel factum rumpere possit? An actio, & quæ ad bona sua recuperanda ei competat? De quibus & similibus Boerius, Zasius, Corasius, Signorol. de Homodeis, & alii plus satis anxii fuere. Add. Dn. Limneus tr. de jur. publ. Imp. Rom. lib. 8. cap. 6. n. 73. Finckelth. in

3. *præf. ad lectorem obs. præf. 3. Melius tamen sentit Imperator Leo, pariterque malo huic medendi nobis suppeditat consilium, Styliano sacrorum suorum officiorum Magistro in Nov. 46. dum ita rescribit: Quemadmodum, ut quæcunq; aliæ res in communis vitæ usum assumantur, ipsarum commoditas facit, & quæ utilitatem aliquam afferunt, magni facimus: Sic omninò & ad legalium capitum compositionem accommodari nos oportebit, ut quarum usus aliquis sit, quibus bono quòpiam Rempublicam beet, hæc necessariò & ferantur & honorentur: quarum verò usurpatio aut nullius momenti, aut mala sit, harum non modò non ratio habeatur,*

4. *sed etiam è legum corpore exemptæ rejiciantur. 4. Quid enim attinet, graphicè satis hæc de re differente Wesenbecio in orat. de stud. jur. rectè instit. omissis, aut leviter tantum degustatis iis, quæ cognitionem habent faciliorem, usum necessarium, in difficillimis juris illis salebris, à quibus judicia nostra jurisdictionesque longissimè abhorrent, ingenium, operam, otium atque negotium omne Herculeanò quidem, sed inani labore, futilique *παρεργία* consumere? Meò sanè iudiciò, istic nobis cum servo Epidico nec seritur, nec*

5. *metitur. Plaut. in Epid. act. 2. sc. 2. v. 80. 5. Est enim scientia nostra practica; & scire in nostra scientia non est propter scire, sed propter operari. 6. Siquidem non in nuda & sola contemplatione consistit, atque rerum inanium & subtilium magis, quàm utilium disputationes persequitur; sed, quæ cum publicè, tum privatim humanæ societati commoda afferant, affectat. Herm. Vultej. in prolegom. de stud. jur. Hinc etiam est, quod à Jcto Ulpiano in l. 1. §. 1. de I. & I. vera, non*

simula-

simulata appelletur Philosophia. 7. Re ita mecum perpen- 7.
sâ, unice in id incubui, materiam quâ utilem ac jucundam,
nihilò tamen minùs difficilem eligere possem: tria enim hæc
quamvis materiam cum primis commendare posse, nullus
dubito. 8. Quandoquidem eò alacriùs sunt inquirenda, 8.
quorum difficultatem subleuat jucunditas, & laborem com-
pensat utilitas. 9. Hujus autem commendationis si, qua alia, 9.
omninò capax est de cambiis quæ tractat materia & I. qui-
dem propter utilitatem ac necessitatem suam, quippè quæ
nullibi non ferè terrarum exercetur, indeque frequentissi-
mæ gravissimæque in dies occurrunt quæstiones, hinc scitu
ac cognitu maximè erit necessaria. Deinde propter jucun-
ditatem, objecta siquidem habet suavissima, crebram scili-
cet pecuniarum tractationem, quæ pulchra dos sunt, *Pl. in*
Epid. act. 2. sc. 1. v. 11. & animos hominum titillare, corda mi-
rificè lætificare sacculosque implere solent. Tum propter
difficultatem: quia subtilis ac per se intricatissima dubiisq;
Doctorum opinionibus valdè obnubilata est, attestantibus
Ludov. Lopez. tr. de contract. lib. 2. c. 1. in pr. Joh. Baptist. Lup.
in cap. naviganti de usur. §. 2. n. 2, Domin. à Soto de just. & jur.
lib. 6. q. 8. art. 1. Sigism. Scaccia tr. de commerc. §. 1. q. 2. n. 11.
& seqq. 10. Ut autem asparagus spinosus dulcissimum fert 10
fructum: ita ex difficilibus initiis magna nascitur voluptas,
prout eleganter scribit Plutarchus. 11. Verùm cum super-
vacuis laboret impendiis, qui solem certat facibus adjuva-
re *caus. 6. q. 1. c. si omnia 7.* nolo in materiæ hujus commen- 11
datione prolixior esse. 12. Ut tamen cuilibet vel primò in-
tuitu de certo nostræ dissertationis constet ordine, siqui-
dem juxta eminentissimæ Justiniani nostri ad Johannem glo-
riosissimorum sacrorum per Orientem Prætoriorum Præfe-
ctum *constitutionis 31.* præfationem, etiam perperam effu-
sæque alioquin posita, si ad competentem perveniant ordi-
nem, & bellè disponantur, aliæ propemodùm res appa-
rent, speciosæ pro turpibus, ornatae pro incultis, articula-
tæ distinctæque pro incompositis prius & confusis: quem
A 3 obser-

observaturi sumus; materiæ huic, uti opinor, aptissimum,
 & à Justo Mejero, ductu Ludovici Havdenreuteri & Georgii
 Obrechtii, summæ eruditionis virorum in *præf. colleg. Argent.*
ad jur. Stud. & Cand. eleganter contexta, apprimè com-
 mendatum, tabulæ includemus sequenti:

Discursus de Cambiis absolvitur conspectu

Universali vel	Nominis ubi ex- plicatur	{	Etymologia à §. 4. ad §. 10. <i>cap. 10.</i>	}	<i>cap. 8.</i>
			Homonymia à §. 11. ad §. 14. <i>cap. 11.</i>		
Rei, ubi	{	Definitio <i>cap. 2.</i>	}	<i>per tot.</i>	
		Divisio <i>cap. 3.</i>			
Quæstio præjudicialis, <i>tot. cap. 4.</i>					
Particulari, quò sistitur	Causa est vel	{	Efficiēs { Remota §. 4. }	}	<i>cap. 5.</i>
			Externa est vel { Propinqua §. 6. }		
{	Finis est vel	{	Primarius §. 8.	}	<i>cap. 6.</i>
			Secundarius §. 9.		
{	Materia est vel	{	in qua, ubi de sub- jecto, §. 3. <i>cum</i> <i>seq.</i>	}	<i>cap. 6.</i>
			Interna est vel { circa quam, ubi de objecto, §. 14. }		
{	Forma est vel	{	Essentialis §. 16.	}	<i>cap. 6.</i>
			Accidentalis §. 18.		
Effectus, <i>per tot. cap. 7.</i>					
Coronis, unam atque alteram quæstionem, hanc circi- ter materiam non ignobilem, exhibens. <i>cap. 8.</i>					

13. Quò autem totus noster labor pari fiat conatu atq;
 successu auspiciatò, divinæ benedictionis, imitamine sa-
 cratissimi nostri Imperatoris, ex *l. 2. C. de off. præf. prætor. au-*
xilium devotissimè imploramus.

CAP.

CAP. I.

DE

Etymologia, Homonymia & Synonymia.

SUMMARIA.

1. *Nominum examinatio Jctis communis est cum Grammaticis.*
2. *Datur ratio.*
3. *Et approbatur.*
4. *Etymom Cambii.*
5. *Questio.*
6. *Prima sententia.*
7. *Rejicitur.*
8. *Altera sententia.*
9. *Iterum alia.*
10. *Deciditur remissivè.*
11. *Aquivocum Cambii.*
12. *Campforis.*
13. *Kipper & Wipper qui sint.*
14. *Eorum pœna.*
15. *Campforum Synonyma.*

Cùm Grammaticis non solùm, verùm etiam Jctis verborum derivatio atque explicatio Curæ sit, satis superq; docentibus *tor. tit. ff. dor. & Cod. de V. S. arg. l. 1. de I. & I. l. 1. §. 1. de pact. l. 1. §. 1. de tutel. pr. Inst. de testam. §. furtum, autem 2. Inst. de obl. que ex del. nasc. l. 1. pr. ff. d. reb. cred. l. Senatus 35. §. donatio 1. ff. de mort. caus. don. l. un. §. 1. ff. de offic. questor. l. ita vulneratus 51. pr. ad L. Aquil. l. 1. pr. in fin. ff. de novat. & delegat. l. 1. pr. ff. de furt. 2.* Rerum enim intelligentia à verborum intellectu pendet. *Gell. lib. 13. c. 10. ex quorum notione inducimur in cognitionem rei. Donell. ad rubr. de condit. tritic. n. 2. comm. 6.* 3. Hinc etiam rectè facturum me autumo, si, antequàm ad substantialia perveniam, à nomine auspicer, & quid circa illud extrinsecùs occurrat, moneam.

4. De

4. Derivant autem τὸ *Cambium* à verbo, *Cambio*, idem de-
 notante, quod Græcorum, ἀμείβωμαι, muto, commuto,
 5. permuto. 5. Ubi tamen Doctores inter se non conveniunt,
 6. barbarumné fit, an verò latinum vocabulum. 6. Latinum
 esse, putant *Straccha tr. de mercat. p. 1. n. 67. & 68. tom. 6. Do-*
min. à Soto tr. de just. & jur. lib. 6. q. 8. art. 1. Contr. Rittersh. in
parat. feud. lib. 1. c. 7. n. 14. & l. 2. c. 3. n. 22. opinionem hanc
 7. stabilientes ex *Prisciano lib. 10. c. 2. & Ennio lib. 10.* 7. Ve-
 rum ex neutro alleg. loco, uti mihi videtur, dicta sententia
 satis consolidatur; siquidem nominis, *Cambii*, ne verbulò
 quidem, sed verborum tantùm, *cambire & campfare*, inibi fit
 mentio. Quæ utraque num politioris sint latinitatis, tantùm
 abest, ut ambigi queat, ut potius tum inde, tum ex Apuleo in
Apol. 1. ita dicente: Ego adeò, servos tu an habeas ad agrù
 colendum an ipse manuaras operas cum vicinis tuis *cam-*
 8. *bias*, neque scio, neque laboro, firmissimè concludatur. 8.
 Contrarium qui asserunt, quos inter sunt *Petr. Aug. Morla*
in empor. jur. part. 1. tit. 8. q. 25. n. 37. Covar. tr. de vet. collat.
numism. c. 7. subn. 4. vol. 1. Janua tr. de privat. script. lib. 3. tit.
de lib. camb. q. 2. n. 3. 4. & 5. Illud à Gothis & Longobardis
 adinventum, & ab Italis atque Hispanis receptum esse, a-
 junt, suumque assertum probant, tum ex textibus: *I. F. 4. §.*
cum autem 2. si de invest. feud. controuv. fuer. I. F. 22. vers. si quis
simil. intr. ann. & mens. non pet. invest. tum ex ratione: quam-
 vis enim, inquit *Janua, d. loc.* in Foro Romano frequentissi-
 mi essent argentarii, nummularii, trapezitæ vel mensarii
 fide publicâ deputati ad gerenda negotia & instrumenta,
 per txx. juris & Doctores benè multos ibi citatos; *Cambi-*
um tamen ipsum, & sic etiam *campsores* minimè agnove-
 runt. Quibus etiam adstipulantur *Andr. Tiraquell.* cùm la-
 tinè, inquit, *tr. de retract. lign. §. 30. gl. 1. n. 1.* loqui volu-
 mus, *cambium* appellamus permutationem. & *Gerh. Johan.*
Vossius de vitis serm. lib. 1. cap. 18. p. 25. & lib. 3. c. 3. p. 367. etsi
 verò *cambire* pro commutare, rectum videatur, *cambium*
 tamen non dixero: sed vel commutationem pecuniæ, aut
 permu-

permutationem; vel collybum cum **Græcis. 9. Mich. Sal.**
antem ad *D. Thom. 2. 2. posit. q. 78. in Disp. de camb. q. 1. art. 1. n. 1.*
tom. 2. distingit: vocem hanc non quidem usitatam esse apud
Ciceronem, Quintilianum & alios candoris & elegantia latinæ studiosos; sed tamen eam habere alios auctores, latini quoque sermonis peritos. 10. Equidem cum nihil haftenus
certi apud ullum vetustioris latinitatis gnarum autorem hâc de re mihi videre licuerit, iis, qui minimas quasque voculas critica falce amputare assolent, hanc rem dijudicandam relinquo, sensum interea, non vana nominum vocabula amplecti desiderans. *l. receptitia 2. §. & neminem 1. C. de const. pecun.* 11. Ulterius sciendum, cambium duplicis esse significationis: (1.) Civilis & juridicæ (2.) physicæ ac medicæ. Hâc unus ex quatuor humoribus, qui in gluten cambitur seu mutatur, indigitatur. Cui significatui, cum nostræ neque sit curæ, neque cathedræ, immorari, rem parùm juvabit. Interim si quibus allubescit, de ejus indole latius tractantes evolvant *Rudolph. Goclen. Lex. Philos. Keckermann. lib. 9. phys. cap. 12. Johan. Magir. lib. 5. physiol. cap. 7. Dan. Sennert. Inst. medic. l. 1. cap. 9. Avicenn. lib. 1. Fen. 1. doctrin. 4. & centum alios.* Illâ in genere, quævis cujuslibet rei cum alia permutatio *l. naturalis 5. §. & si 1. de præscr. verb.* Sive ejusdem, sive diversæ sit speciei. v. c. si togam do, ut tunicam accipiam, *l. 1. §. 1. ff. de contrab. emt.* Si vinum pro oleo, & oleum pro vino, vel quid aliud commuto, *l. cum hi 8. §. si cui 24. ff. de transact.* Si fundum tradam, ut domum recipiam, *l. quoniam 5. C. de rer. permut.* In specie verò & secundum modernum usum, qui in omnibus obtinet ac prævalet, *c. quamvis 9. X. de V. S.* Siquidem non ex opinionibus singulorum, sed ex communi usu nomina exaudiri debent. *l. labeo 7. §. servius 2. ff. de supellect. leg. pecuniæ tantum cum pecunia denotatur permutatio, Leonb. Less. de just. & jur. lib. 2. c. 3. dub. 1. n. 1. & seqq. 12. Pari-12.*
ter etiam Campsores bifariam communiter sumuntur, ita, ut vel bonô, vel malô insigniantur titulô. Priores sunt, qui paratas habent pecunias vel ad permutandum (sine fraude
B tamen

eamē ac dolo) minores pro majoribus, & vice versā, majores pro minoribus; vel ad transcribendum aliō receptas,

13. æquō utrinque interveniente præmiō. 13. Posteriores verō, quos odiosō atque infensō istō nomine, **Ripper und Wipper**/persequimur, sunt ii, qui probā nobiliq̄ue monetā cum ejus adulteris pro reprobis nummis permutatā, hos maximō cum Reipublicæ damno expendunt, sibiq̄ue exinde lucrum acquirunt uberrimum. Welche da vor gut und schwer Geld falsche Münze auffwechseln / oder sonst an sich bringen / und wiederumb gefährlich und böshafftiglich dem Nächsten zu mercklichem Nachtheil ausgeben. 14. Quorum perniciosissimum hominum genus non solūm universas olim suas facultates amittebat; sed etiā omni dilatione submotā, flammārū exustionibus mancipabatur, uti liquet ex Const. Constantini in *l. si quis 2. C. de fals. monet.* Quæ posterior pœna per nemesis criminalem Carolinam *art. 111.* ejusmodi homines furaces jure meritoq̄ue etiamnum hodiē expectat. De quibus tamen latius hīc

15. agere, nostri non est instituti. 15. Denique *notandum*, Camplores non unis, sed multis variisque, idem tamen, cum grano salis si acceptentur, significantibus, tum in diffusissimo juris nostri corpore, tum in aliis probatoris notæ scriptis, salutari nominibus; quorum maximam partem si adjungamus hīc, incassū non laborabimus. Dicuntur autem (1.) Argentarii, *tot. tit. ff. de edend. l. cum duobus 52. §. cum duo 5 pro soc. & passim.* Qui majores erant negotiatores, publicā autoritate ad id constituti, ut pecunias fœnori darent, & aliis pecuniam fœnerari volentibus operam darent. *Dn. Frantzck. p. m. tit. de edend. n. 18. Nobiliss. Dn. Præses Ex. 6. th. 44.* (2.) Argentarii coactores, *l. Stich 40. §. argentarius 8. de stat. lib.* (3.) Argenti distractores, *l. receptitia 2. §. bis 2. C. de const. pec. l. super 27. pr. C. de pignor. l. un. C. negotiat. ne milit.* (4.) Argentariæ mensæ exercitores, *l. prator. 4. in pr. ff. de edend.* (5.) *Ἀργυροπράται* N. 136. (6.) *Ἀργυρονόμοι*, *Jul. Poll. lib. 3. onomast. c. 9.* Qui sunt Inspectores exploratoresq̄ue monetæ, an proba, locabilis & cujus sit pretii, *Add. Wesenb. in parat.*

ad tit. C. de edend. n. 4. (7.) Argenti venditores, l. si cohortalis
 12. § sed etiam 3. C. de cohortal. lib. 12. (8.) Bancarii, Gallicè
 banquiers, Petr. Gregor. de usur. lib. 2. c. n. 1. unde banquefal-
 liti, argentariæ mensæ everlores, quos Galli banquerou-
 tiers appellitant, Latini, foro cedentes, l. si hominem 7. §.
 quotiens 2. ff. de pos. l. si debitor 5. ibiq; Gothofr. ff. de curat. bon.
 dand. De quibus illud Plautinum in curcul. a. 3. f. 1. v. 1. 2. 3.
 & 4. verissimè dici potest: Si subducunt ratiunculam, quan-
 tum æris sibi sit, quantumque alieni: Divites sunt si non red-
 dunt eis, quibus debent: Si reddunt illis, quibus debent.
 plus alieni inest. (9.) Cermatistæ Johann. 2. v. 14. Cujac lib.
 4. obs c. 14. (10.) Coactores, Horat. 1. serm. Satyr. 6. v. 86. (11.)
 Collectarii, l. quisquis 16. ibiq; Gothofr. C. si cert. pet. Symmach.
 in epist. 28 ad Theodos. (12.) Collybistæ, Matth. 21. v. 12. Marc.
 11. v. 15. Johann. 2. v. 15. (14.) Danistæ, Plaut. in Epidic. a. 1. f. 1.
 v. 51. & 53. (14.) Mensarii, Sueton in vita Augusti c. 4. & Liv. lib.
 7. c. 21. & lib. 33. c. 21. (15.) Mensularii, l. emptor. 47. §. Lucius, 1.
 ff. de pact. l. si ventri 24. §. in bonis 2 ff. de reb. auct. jud. poss. (16.)
 Nummularii, l. quedam 9. §. 2. ff. de edend. l. emptor, 47. §. Luci-
 us 1. vers. quasitum est, ff. de pact. l. si hominem 7. §. quotiens 2. ff. de-
 pos. l. si soluturus 39. ff. de solut. (17.) Trapezitæ, Matth. 25. v. 27.
 l. si cohortalis 12. §. sed etiam 3. C. de cohort. Plaut. in curcul. a. 3. f. 1.
 v. 36. Asin. a. 2. f. 4. v. 32.

CAP. II.

De

Definitione.

S U M M A R I A.

1. Continuatio.
2. Definitionis utilitas.
3. Cambium an sit contractus nominatus.
4. Neg. & ad dub. respondetur dupliciter.
5. An sit emptio venditio?
6. Neg. per rationem.
7. An sit mutuum,

B 2

d. Neg.

8. Neg. per rationes.

9. An sit locatio, vel depositum? Neg.

10. Vera cambii definitio.

11. Definitionis expositio.

12. Justum pretium quid dicatur.

1. **T** Raditâ in priore capite nominis definitione, ut potè
cujus prior habenda erat ratio arg. l. 1. de 7. & 7. Rein-
king. de regim. sec. & eccles. lib. 1. class. 1. c. 1. n. 1. ad ipsam nunc
2. definitionem rei meritò nos vertimus. 2. Ejus enim ope ve-
ritas ignota in lucem protrahitur. Albert. Magn. lib. de predi-
cabil. §. divisio autem & c. & ceu oculus vim nostræ rationis
mentisque conceptus breviter monstrat, referente ex Atha-
nasio Breuleo in tr. de renunciat. pr. Hinc etiam absque defini-
tione docenti idem, quod cæco viatori, hinc inde erranti, ac-
cidere solet Sebast. Medic. in tr. de venation. 3. Variè autem ac
miserè Doctores se torquent, per alterutrum, nominatum sc.
an innominatum contractum definiendum sit cambium,
adeò, ut tot fermè eorum sententiæ, quot capita reperiantur.
(1.) enim Petr. Gregor. de usur. lib. 2. c. 2. n. 6. Laurent. de Ru-
dolpb. tr. de camb. in fin. Mich. Sal. q. 2. de Camb. Raph. de Turr.
diff. 1. q. 10. n. 18. & seqq. Nicol. de Passer. lib. 3. quest. quanam
act. pro lit. camb. conced. de script. priv. Bernh. Græve lib. 2. concl.
37. in sua Coron. n. 3. & alii, opinantur, esse contractum nomi-
natum, propter nomen, cambii, quod habet speciale, & dif-
ferentiam suam specificam, quâ unâ ab altera distinguitur
obligatio, & totum esse rei dependet. l. Julianus 9. §. sed si 3.
ff. ad exhib. 4. Verùm Bz. (1.) cum Nobilissimo Dn. Habnio ex ob-
serv. ad tit. de prescr. verb. n. 3. pag. 1085. quòd non sit proprium
& speciale, sed vulgare, generale & commune, exemplò per-
mutationis, nomen, in nuda appellatione conventionis
dandi pecuniam pro pecunia consistens, non determinatum
ad certum dandi modum. l. jurisgentium 7. §. sed & 2. ff. de pact.
Pari igitur absurditate cambium, quâ permutationem, con-
tractum nominatum dixeris. (2.) Bz. concedendo, per diffe-
rentiam specificam unum ab altero distingui contractum, id
quod

quod de nostro etiam verum esse dicimus, nim. distinctus est
ab emptione venditione, locatione, diversus à deposito,
mutuo &c. inde verò non sequitur, quòd sit contractus no-
minatus. Quin potius contrarium ex JCo Juliano, uti mox
ostendetur, asserendum venit: quoties enim contractus exi-
stunt, eorum que appellationes nullæ jure civili proditæ sunt,
innominatis sunt accensendi. *l. in quam 3. ff. de præscr. verb.*
Non igitur contractus forsitan nomen sibi conveniens ex usu
sortitus, statim nominatus dici potest, sed juris insuper æsti-
matio accedere debet. *Vultej jurispr. Rom. lib. 1. c. 41. p. m. 218.*
5. (2.) Quidam cambium pro contractu emtionis venditio- 5.
nis venditant, quos inter *Jobann. de Anan. in c. ult. naviganti,*
n. 46. & 47. de usur. Fabian. Genuens. part. 2. cap. 5. n. 56. de camb.
Cajet. tom. 6. part. 1. c. 6. & 7. de camb. quorum rationes, cum
prolixioris hinc forent repetitionis, juxtà cum sua approba-
tione, vide apud *Sigism. Scacciam §. 1. q. 4. à num. 21. ad n. us-*
que 37. inclusivè. 6. Quod tamen assertum, si non aliam, vel 6.
hanc unicam ob rationem, æquè videtur improbandum,
quòd ad emtionem venditionem pretium & merx, ceu sub-
stantialia requirantur: in contractu verò cambii, quando una
pecunia pro alia cambitur, vix, ac ne vix quidem dignosci
poterit, quanam sit merx, quodvé sit pretium. *l. 1. §. 1. vers.*
sed verior, in fin. de contrah. emt. cum utrinque sit pecuniæ
æqualis emendi aptitudo. *Ant. de Rosell. tr. de usur. tom. 7. n. 43.*
7. Nisi sequiorem, at certè non meliorem (3.) sequuntur opi- 7.
nionem *Hier. de Luca tom. 6. part. 1. n. 30. & seq. de camb. Me-*
din. in suis tract. tom. 2. q. 6. tit. de reb. per usur. acquis. statuen-
tes, cambium esse mutuum. Quam verò totà aberrant viâ,
subsecuturæ inter alias manifestabunt differentia. 8. Est enim 8.
mutuum (1.) contractus stricti juris. *§. actionum autem 28. §.*
de act. Vultej comm. Inst. ad tit. de verb. oblig. n. 3. Cambium
verò bonæ fidei, utpotè in quo proceditur de mera æquita-
te, omissis solennitatibus & apicibus juris. *Bart. in l. si fide-*
jussor 29. §. 4. ff. mandat. Bald. in l. si pro ea 10. C. eod. & quipa-
ratur enim curia mercatorum curiæ ecclesiasticæ, ubi proce-
ditur

dicitur de æquitate Canonica. Robert. Marant. in spec. suo aur.
 part. 4. dist. 9. n. 48 de judic. ordin. & summar p. 226. Deinde dif-
 ferentia eminet ex diversis mutui & cambii objectis: Cam-
 bium enim in sola pecuniæ permutatione versatur: mutuum
 verò circa omnes res fungibiles, quæ pondere, numero &
 mensura consistunt, occupatur. *l. mutuum 2. §. 1. ff si cert. pet.*
 (3.) finis, ex quo tamen contractus distingui debent, Anton.
 Merenda lib. 25. tit. 3. n. 14. de camb. nund. est diversissimus:
 mutui enim dationis finis est, ut accipientis fiat, ejusque ad
 utilitatem adhibeatur; Cambii verò, ut pecunia camforis
 operâ trajiciatur alibi que recipiatur, & sic remittens oneri
 atque periculo transvehendæ pecuniæ eximatur. Honoratus
 Leotardus in libr. singular. de usur. & contract. usurar. coercend.
 9. quest. 25. n. 36. & 37. pag. 159. 9. Plures differentias, aliorum-
 que Doctorum sententias, locationis modò, modò depositi,
 modò aliis contractibus cambium malè annumerantium,
 10. lubens prætereo, ne paginæ nimium excrescant, 10. His ita
 excussis, cum Amplissimo Dn. Præsidi Ex. ad π 25. th 40. Ferdin-
 and. Vasq. controv. lib. 6 q. 40. n. 6. & 9. Laurent. de Roman. p.
 3. col. 2. q. 1. de usur. Rotæ Gen. decis 32. n. 5 cæterisque horum
 sequacibus, cambium innominatis accensere contractibus,
 & modò sequenti describere potiùs, quàm definire, haud
 vereor: nimir. *Cambium est contractus innominatus, in permuta-
 tione pecuniæ unius loci cum pecuniæ alterius loci æquivalente, justò*
 II. *quodam interveniente præmiò, consistens* II. Dicitur autem (1.)
contractus, quia ultrò citroque inter cambientem & campla-
 rium oritur obligatio. *l. labeo 19. ibiq; Gædd. de V. S.* (2.) *con-*
tractus innominatus, quia vulgare, usitatum, *l. nam cum 2. ff de*
prescr. verb. & à lege impositum l. in quam 3. eod. deficit no-
 men. Describitur (3.) per *commutationem pecuniæ cum pecuniæ*
 quò ipsò à generali permutationis contractu distinguitur.
 Additur (4.) *æquivalens*, ad differentiam mutui, utpotè in quo
 non sufficit, si reddatur æquivalens, sed præter id requiritur,
 ejusdem ut generis sit atque bonitatis. *l. cum quid 3. de reb.*
credit. pr. Inst. q. m. re contrab. obl. (5.) *Desiderantur diversi loci,*
 qui

qui aded sunt necessarii, ut, iis non attentis, substantia cambiorum periclitetur, & faciliè in alium mutetur contractum. (6.) Debet intervenire *merces* quædam propter onera expensarum & periculorum, quæ cambiores sæpè numero gestant, ne propriis impensis in aliorum operari commodum, necesse habeant (quæ de re infra *cap. 4. n. 15. 16. 17.* fufius) & quidem *justa*, ne usuræ naturam induat. 12. Justum autem 12. pretium judiciò prudentium illud censetur, quando quis non amplius capit, quàm sit illud officium, quod alteri præstat. *Cardin Mantic. de tacit. & ambig. conven. lib. 25. tit. 3. n. 14. vers. nam multis modis Philipp. Faber. quest. 2. disp. 47. n. 271.*

CAP. III.

DE

Divisione

SUMMARIÆ.

1. Continuatio, quæ simul divisionis utilitas exprimitur.
2. Cambium dividitur in publicum & privatum.
3. In manuale & locale.
4. *Questio.*
5. In purum & mixtum.
6. In reale & siccum.
7. Siccum unde dicatur.
8. Illustratur per exempla.
9. Cambium siccum sine fructu exercetur.
10. *Questio.*
11. Ultimo dividitur in regulare & irregulare.

Definitionem proximè insequitur divisio, ad naturam rei cuiusque demonstrandam comprimis conducens. *Vigl. Zwicem, ad rubr. Inst. de hered. qual & diff. facilemque ac commodam percipiendi viam aperiens 1. sed non usque 3. Inst. de legat. à variis varia excogitata Doctoribus. 2. Sic alii Cambia dispertiunt in publica & privata. Publica vocat ea, quæ à Cambioribus publicâ autoritate constitutis exercentur: olim mensa publicæ, hodiè banca dicta & in ampliori*

amplioribus ac celebrioribus orbis urbibus nundinarum in-
 star usitata, in quibus nummi non secus, ac aliæ merces pro
 cuiusque indigentia comparari possunt. *Joh. Bapt. Scortia in
 select. Pontific. constit. epit. 107. Theorem. 282. Privata sunt,*
 quæ à quolibet mercatorum sine differentia exerceri que-
 unt. 3. Alii (2.) dividunt Cambium in *minutum* seu *manuale*,
 (*mannense*) & *locale* s. *per literas* (aliis etiam *trajectitium*, vel
translatitium dictum.) Illud est, quando minutiores nummi
 cum majoribus vel pretiosioribus, & contrà, prout cuiusque
 commodum efflagitat, ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα, de manu in ma-
 num permutantur. Et in hoc primario intenditur, ut pecunia
 unius generis, cum alia alterius generis commutetur. Hoc:
 quando pecunia præsens cum absente (sive captor eam
 prius accipiat, sive prius solvat) & sic de loco ad locum,
 virtute literarum, permutatur; ubi non requiritur, sicut in
 4. priore, pecunias diversi intervenire generis. 4. Verùm hæc
 occurrit quæstio: An scriptura sit de essentia cambii? Quam
 rectè negat *Saccia cum Novarro. §. 1. q. 5. n. 10. & 13. de com-
 merc.* Est enim scriptura tantum velut symbolum, per quod
 solutio mandatur vel petitur, ne numerans vanè pecuniam
 numerasse putetur. *Franc. stypmann. tr. de jur. marit. & naut.
 part. 4. cap. 8. n. 41. pag. 177..* Nec quicquam refert, per lite-
 ras num fiat, an per nuntium, modò fides habeatur mercato-
 ri. *Scaccia d. loc.* Quamvis rationem à Scaccia ex justitia peti-
 tam non approbârim, siquidem non quæritur, an sit de ju-
 stitia, sed an sit de substantia cambii. 5. Alii (3.) distinguunt
 in *purum* & *impurum* seu *mixtum*, quod utrumque affinem
 6. cum manuali ac literali habet definitionem. 6. Alii (4.) in
 reale & siccum. *Reale* dicunt, quod realiter subjectum &
 substantiam habens, nullâ mutui interveniente consideratio-
 ne, per literas exercetur. *Siccum* autem: quod subjecto &
 justitiâ caret, & solius temporis compensationem quærens,
 7. purum putum usurarium olet contractum. 7. Ita autem à
 Doctoribus dictum, quod sterile sit, vel esse debeat. Ut enim
 terra, quæ sicca est, & omni humore caret nihil producere
 valet:

valet: ita hoc cambii genus sterile est, neque recipit accessi-
ones, nisi usurarias. *Leotard. d. 9. 25. n. 41. de usur.* Vel se-
cundum explicationem *Johann. Gryphandri, œconom. legal.*
lib. 1. c. 26. n. 85. pag. 754. non quòd sit siccum, id est, sterile
& humore carens ad fructificandum campfori, is enim satis
inde lucratur; sed quòd justò titulò ad legitimos proferren-
dos fructus sit destitutum, merum figmentum cambii, & pal-
liatum mutuuum usuris refertum in se continens. 8. V. g. si cui 8.
datur pecunia Francofurti, reddenda Amstelodami, isque
simulatè conficit literas eò mittendas, verè tamen ac reali-
ter, ubi data fuit, eam soluturus. Vel: quando quidem literæ
ad locum quendam mittuntur, ubi tamen campfor nec pe-
cuniam, nec factorem, quo cum exerceat cambium, ha-
bet, vel habere potest, sed procuratorem duntaxat eà fini à
se constitutum, ut pecuniam cum cambio acceptam, cum
recambio solvendam ad alium transmittat locum. 9. Et ex 9.
hoc cambio, tanquam turpissimo solutionis commento,
spurcissimoque scœnoris amiculo, *Paul. Comit. lib. 3. cap. 15. &*
16. & ipsis juribus damnato contractu, Const. Pii V. lib. 7. decre-
tal. de camb. nihil quicquam, quamvis ex reliquis omnibus,
potest exigi. *Rot. Gen. decis. 37. n. 11. Scacc. §. 1. q. 5. n. 101. & seqq.*
Dn. Joh. Marq. lib. 2. c. 12. n. 27. de jure mercat. & Autores ibi
citati. 10. Oppidò hîc quæstio incidit: si dubius occurrat 10.
casus, ex quo discerni facîle non queat, contractumné fue-
rit reale, an siccum cambium, pro quonam sit judicandum?
R. pro reali: semper enim in dubiis benignior sententia
præferenda est. *l. semper 56. de R. 7. l. semper 9. eod. &*, quæ
dubium est, quò animò fiant, in meliorem partem interpre-
temur. *c. estote. 2. de R. 7. in 6. nec dolum præsumitur, sed ex*
indiciis perspicuis probari convenit. l. dolum 6. C. de dol.
mal. 11. Alii denique hanc dederunt divisionem, ut alia sint 11.
feriarum s. nundinarum, aliter regularia dicta, alia platearum
s. extra nundinas, aliò nomine irregularia. Ista in nundinis
solennioribus mercimonialibusque conventibus certâ lege
ac methodò circumscripta tractantur. Illa extra nundinas,
C vel

vel in locis, ubi nullæ penitus celebrantur nundinæ, pro lubitu à mercatoribus exercentur. Verùm quid de singulis hisce sentiendum sit divisionibus, iudicio cujuslibet relictum esto.

CAP. IV.

Ubi dubiosa proponitur quæstio.

SUMMARIA.

1. Cambium sitne licitum?
2. Hypothesis.
3. Rationes dubitandi desumptæ ab autoritate Salvatoris:
4. Apostolorum:
5. Ecclesiasticis:
6. Ab ipsa natura Cambii:
7. 8. Pecuniæ:
9. Justitiæ commutativæ:
10. 11. 12. 13. Usurarum omnibus juribus vetitarum:
14. Finis illiciti.
15. Rationes decidendi petita à cambii necessitate atque utilitate:
16. Curâ atque industriâ:
17. Periculô:
18. Sumtibus:
19. Concluditur argumentô generalî.
20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. Responsiones ad rationes dubitandi continentur.

1. **N**on ineptè fortassis hîc præjudicialem istam & à Dd. mirè vexatam quæstionem, antequàm latiùs digressum faciamus, inferemus, & ut veritas eò magis, sicuti lapidum collisione ignis, eliciatur, *Scal. Ex. 308.* in utramque partem ventilabimus: *Cambium an sit licitum, nec ne?* 2. *Hypoth.* Quæstionem hanc non minùs de ipsa Cambii arte, quàm de lucro ex ea proveniente intellectam volumus. 3. *Rat. dubit. sunt (1.)* Quòd ipsi Deo negotiatio campforia sit invisæ: Ita enim legitur *Matth. 21. v. 12.* καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέσβεψεν

specie, & mensas mensariorum evertit. 4. (2.) facit exem- 4.
plum Petri & Matthæi. Ille conversus ad piscationem rever-
sus est: hic ad telonium nunquam, benè observans istud:
quæ ad peccatum implicat, ad hæc, necesse est, ut post con-
versionem animus non recurrat. *c. negotium 7. de pœnitent.*
distinct. 5. 5. (3.) Quia difficile exiit negotians à dece- 5.
ptione, & non justificabitur caupo à peccatis labiorum. *Ec-*
clesiast. 26. v. 28. 6. (4.) Quòd cambiùm sit mutuùm; mutu- 6.
um autem debeat esse gratuitum, & nihil ultra sortem ex eo
percipi, præcipiente jure tam divinò, quàm humanò *Luc. 6.*
v. 25. l. rogasti 11. §. si tibi 1. ff. de reb. cred. 7. (5.) Pecuniæ per ar- 7.
tem campforiam proprius detrahitur usus, quippe quæ non
suz ipsius, sed aliarum rerum est pretium. *Arist. 1. pol. 6. l.*
origo 1. pr. de contrab. emt. 8. (6.) Planè contra naturam pe- 8.
cuniæ, tanquam rei per se sterilis est, fructum gignere, *Arist.*
1. pol. 6. §. 8. 9. Quicumque (7.) contractus est contra iusti- 9.
tiam commutativam, ille improbus censetur atque illicitus:
Sed pro cambio aliquid accipere, est contra justitiam
commutativam, E. Major evidens est ex eo, quòd omnes
contractus justitiã correctoriã seu commutativã, æqualita-
tem servante in iis, quæ ad cives singulos peculiariter in so-
cietate civili spectant, *Arist. 5. Eth. 4. 5. 7. §. 8.* juvari ac
mensurari debeant. Minor verò itidem manifesta est: acci-
pere enim aliquid pro cambio, nihil est aliud, quàm accipe-
re ultra valorem rei mutuò datæ: Contra justitiam autem
commutativam omninò est, in rei unius commutatione pro
alia plus exigere, aut accipere, quàm res valeat, quippe quæ
naturã ita est comparata, ut æqualitatem in commutatio-
nibus constituat, ne alteruter contrahentium plus mali &
minus boni sentiat. *Arist. 5. Eth. 7. 10.* Imò, quicquid ultra 10.
sortem petitur, usurarum venit nomine: quàm contrariæ
autem omnibus istæ sint juribus, breviter monstratum dabo.
11. (1.) enim juri divino adeò sunt exosæ, ut inter mortalia 11.
referantur peccata, uti ex *Ezechiele 18.* trinã vice repetitum
vers. nimir. 8. 13. §. 17. perspicuè licet videre. E contrario

C 2

autem

autem ab iis qui se abstinere, dicitur habitare in tabernaculo domini, & requiescere in monte sancto eius *Psalm. 15. v. 5. 12.* Nec majori (2.) in pretio habentur apud sacros Canones, siquidem eas exercentes non solum ad communionem altaris non admittuntur, ac minus Christianam accipiunt sepulturam. *c. quia in omnibus 3. de usur. c. quanquam 2. in 6. eod.* Verum etiam tanquam heretici puniuntur. *Clement. ex 13. gravi un. de usur. 5. ult. 13.* (3.) Jure etiam seculari videntur vetitæ. Ita enim Justinianus in *l. cognoscere 7. §. sequentes 4. C. de summ. Trinit.* dicit: Se in omnibus sequi Concilium Nicensem, & in *Nov. de Ecclesiast. tit. 131. c. sancimus 1. sancit:* Canones dicti Concilii pro legibus esse habendos. Jam verò in isto Concilio usuras fuisse interdictas, docet *c. quoniam multi 2. 14. dist. 47. §. c. quoniam 8. c. 14. q. 4. E. 14.* Accedit ultimò illicitus atque damnabilis cambi finis, infatiabilis videlicet colligendi thesauros cupiditas, parùm curans utilitatem rei-
 15. publ. cujus gratiâ primariò fuit inventum. *15. Rat. decid. (1.)* est necessitas atque utilitas reipubl. inde promanans, juxta *Const. Pii V. Pontificis de cambiis sancitam,* quæ tanta est, ut si cambia cessarent, omnia penè mercaturæ officia dissiparentur ac destituerentur, prout ex *Navarro Sigism. Scaccia re- 16. fert. §. 1. q. 6. n. 14. in fin. tr. de commerc. 16. (2.)* est cura atque labor, quem campsores in negotiatione campsores adhibere, necesse habent: dignus autem est operarius mercede suâ, *1. Tim. 5. v. 18.* cum labor non minoris, quàm ipsa pecunia æstimetur, *l. societates 5. §. societas 1. ff. pro soc. l. si non 29. pr. §. 17. §. 1. eod. 17. (3.)* est periculum, quod terrâ marique ob bellorum rabiem, ac piratarum latronumque incursum, maris furorem atque nautarum perfidiam coguntur sustinere. Periculorum autem pretium est. *l. periculis 5. ff. de naut. fœn. hinc. remuneranda sunt, quin etiam hortanda præmiis. l. semper. 18. §. 5. negotiatores 3. ff. de jure immunit. 18. (4.)* Pensiones atque salaria, quæ expendunt in conducendis aliis, & longè distitis sæpè locis, famulis, ministris atque factoribus. Non autem potest, qui ipse usuras dependit, sine usuris dare impendia.

Novo

Nov. de argentar. contract. 136. c. insuper. 5. in fin. Imò iniquum
esset, ut quis expensas, periculum, operam & sudorem gra-
tis ad aliorum poneret utilitatem. *Hier. de Luca tom. 6. part.*
1. n. 21. verb. pro decisione, tr. de camb. siquidem nemini officium
suum damnosum esse debet. *l. sed si quis 7. ff. testam. quemad-*
modum aper. 19. Et ut (5.) paucis multa complectar, pro de-19.
cisione generaliter ita argumentor: Quicquid nec jure Di-
vinò, nec Lege Cæsareâ, nec Constitutione Pontificiâ, nec Re-
cessibus Imperii, nec Ordinationibus Provincialibus, nec
Consuetudine prohibitum est, concessum ac licitum aestima-
tur. *l. nec non. 28. §. quod ejus 2. ibique Gl. ff. ex quib. caus. maj.*
Atque prius de cambiis verum est, E. 20. Ad rationes du-20.
bitandi R. ad (1.) quod Christus *Matth. 21.* non idè men-
sas mensariorum everterit, quasi cambia, ceu artem ac nego-
tiationem illicitam odio habeat, sed quòd in templo non
sint exercenda. Scriptum est enim: Domus mea domus
orationis vocabitur. *Esa. 56. v. 7. Jerem. 7. v. 11. 21.* Ad (2.) R. 21.
Quòd istud exemplum non sit obligatorium ad negotiatio-
nes minùs exercendas, sed saltim monitorium, in iis ut cau-
ti simus, quæ facilem sistunt peccandi occasionem. 22. Ne-22.
que textus ex *c. 7. de pœnitent.* adductus obstat: Siquidem ars
campforia ad peccatum non implicat, sed artifex ipse, dum
iniquè eam exercet. 23. Ad (3.) R: quod illa nihil contra 23.
nos inferat: loquitur enim Ecclesiasticus ibi de negotiante,
non de negotiatione, de qua tamen quæstio est. 24. Ad 4. 24.
R. negando, quòd cambium sit mutuum, uti ex differentiis
superiùs *cap. 2. n. 8. & 11. expos 4.* adductis patescit. 25. Ad (5.) 25.
R. concedendo quidem, proprium ac primarium usum pe-
cuniæ per negotium campforium inverti, remanere tamen
eidem alium, nempe improprium & secundarium, quem
etiam aliis in rebus occurrere, non insolens est. 26. Ad (6.) 26.
R: distingv. inter fructus, quorum alii naturales alii ci-
viles sunt: Licet pecunia naturales non pariat, quò ta-
men minùs civiles producat, nihil impedit: usura enim
non naturâ pervenit, sed jure percipitur. *l. si navis 62. ff. 27.*
de R. V. 27. Ad (7.) R. inficiando utramque præmissarum.

Non enim, quantum ad majorem, in omnibus negotiis civi-
 libus attenditur proportio arithmetica, quemadmodum vel
 ex unico societatis contractu perspicere licet, in quo non
 arithmetica, sed geometrica observatur æqualitas. vid. *Ex-
 cell. Dn. Preses Ex. 1. th. 27.* Neque de minoris satis constat
 veritate; siquidem pro cambio quando aliquid accipitur,
 non fit propter commutationem unius rei cum alia, sed po-
 tius propter laborem, industriam, periculum atque impen-
 sas. De quibus *rationes decid. 2. 3. & 4. b. cap. inspicere queunt.*
 28. 28. Ad txx. pro jure Div. & Can. *th. 11. & 12. alleg. R.* quod isti
 loquantur de usuris illegitimis, mordacibus, turpibus & di-
 29. 29. lectioni proximi adversantibus. 29. Quò ipso responsò et-
 iam legibus ex jure Civ. adductis, ejusmodi usuras æquè ta-
 xantibus, & in hoc Concilium Nicenum approbantibus, sa-
 tis fieri potest. Add. *l. improbum 20. C. ex quib. c. inf. irrog.*
 30. 30. Ad ult. *R.* quod ista inexplebilis ditescendi cupiditas
 non fit finis cambii, neque ex natura ejus proveniat; sed ori-
 atur ex abusu & vituperabili cupidine camporis. Vitium
 igitur non in cambio, sed in cambiente residet, eique impu-
 tandum est.

CAP. V.

De

Causa efficiente & sine.

S U M M A R I A.

1. *Continuatio.*
2. *Cause sunt duplices.*
3. *Externe quæ sint?*
4. *Causa efficiens remota quæ sit cambii?*
5. *Origo cambii.*
6. *Quæ causa efficiens propinqua sit?*
7. *Finis cambii duplex est.*
8. *Primarius qui sit?*
9. *Qui secundarius?*
10. *Optimò jure aliquid pro cambio accipitur.*

Venti-

Ventilatis definitionibus ac divisionibus, ordine ita po-
scente, ad causas nunc erit perveniendum. 2. Sunt autem
istæ, ceu constat, vel externæ, vel internæ. 3. Externas con-
stituunt efficiens & finis. 4. *Efficiens* iterum est vel remo-
ta, vel propinqua. *Remotam* Cambiorum causam efficientem
necessitatem esse dicimus: cum enim pecuniis non solum, ubi
vivimus, sed etiam alibi, & sæpe numero remotissimis in lo-
cis ad bella v. c. gerenda, peregrinationes instituendas,
mercaturam exercendam, captivos redimendos, & id ge-
nus alias causas indigeamus, & verò istæ non sine maximis
periculis, immensisque sumptibus, interesse ipsum pro ratio-
ne locorum facile sic exæquaturis, realiter transportari que-
ant, hinc usu ac necessitate, uti dictum, exigente, §. 2. *Inst. de*
7. N. G. & C. humanâ sagacitate est inventum, cujus ope,
ceu invisibili vehiculo, uti ingenuosè loquitur *Raph. de Turr.*
Disp. 1. q. 3. n. 2. Campsores absque actuali transportatio-
ne pecuniam in loca quæque remotissima summâ securitate,
seclusis & illudis omnibus, quæ aliàs pertimescenda essent,
periculis, virtualiter transferre possunt. 5. Occasio autem
hujus inventi gentibus maximè conducibilis, quemadmo-
dum *Sigism. Scaccia* §. 1. q. 6. §. 11. *de commerc. p. 129. cum D.*
Thom. Card. Cajetan. Joh. à Capistr. Mich. Sal. & aliis ex Arist.
1. pol. 6. colligit, fortassis hinc orta: accidit, aliquem habuisse
numismata, quæ in propria patria seu regione appetiari
non poterant, eò, quod non erant numismata suæ, sed alte-
rius regionis, puta Saracenorum: evenit postea, quòd Sara-
ceni venerint in ejus patriam, & illa numismata pro vili pre-
tio acceperint, eaque ad suam patriam portarint, ubi majo-
ri pretio æstimabantur, quia quodlibet numisma pluris va-
let, per se loquendo, in propria regione. Inde casus iste do-
cuit initium cambiendi: facile enim populi perspexerunt, per
modum cambiendi commodum sibi posse oriri, quò negle-
ctò, damnum antea sentiebant: ibi etenim hominum vires &
ingenia maximè exercentur, ubi lucrum reperitur *Scacc. d. l.*
2. 13. 6. Quod inventum rebus publicis, uti in propatulo est, 6.
undi-

undiquaque utilissimum postmodum longè lateque exten-
 sum, à singulis approbatum, & per jura ac consuetudines cor-
 roboratū fuit, quæ causa *propinqua* ejus meritò dici possunt.

7. *Finis* itidem duplex est, primarius & secundarius. 8. *Prima-*
 8. *rius* respicit utilitatem publicam uberrimè ex cambio pro-
 fluentem: efficit enim, ut pecuniæ alibi reipublicæ comodo
 inserviendæ sine periculo & modicis impensis ad quæcun-
 que loca transcribi queant, aliàs magno cum incommodo,
 & ingenti cum periculo, propter varios fortunæ casus, nec
 minoribus sæpè cum expensis, propter locorum distantiam,
 transportandæ. *Lup. de usur. comment. 3. §. 2. n. 14.* E con-
 trario, cambiis sublati, magna ex parte intermitterentur
 negotiationes: sumtus in trajiciendis pecuniis & nummis
 idoneis conquirendis multiplicarentur: difficilior esset
 evectio & investio pecuniarum in loca, quibus illis ege-
 mus: incommodiores redderentur peregrinationes in ali-
 as provincias: subeunda essent maris & itinerum peri-
 cula, deessent sæpe exercitibus stipendia, aliæque incommo-
 da sequerentur in perniciem Reipublicæ, quemadmodum
 elegantissimè *Leotardus ex Salante, Scortia, Calderino & aliis*

9. notat *quest. cit. 25. n. 44.* 9. *Secundarius* intendit utilitatem pri-
 vatam, quæ est coilybus seu lucrum honestum & modera-
 tum, vulgò *Lagium* appellatum, quod campsores propter pe-
 ricula, labores, sollicitudines & impensas, remunerationis

10. locò, unde se suosque sustentare queant, accipiunt. 10. Nec
 certè hujusmodi compensatio iis invidenda est, quando qui-
 dem non ratione vel distantioris loci, vel quantitatis pecu-
 niæ campsa, vel temporis, vel indigentia, vel abundantia, sed
 ratione onerum & incommodorum ob causam cambii su-
 ceptorum & causatorum, imò ratione interesse cessantis, ea
 æstimatur. *Raph. de Turr. disp. 1. q. 13. n. 35. & Matth. Bode disp. de*
camb. th. 10. lit. B. C. D. & sic justissimè exigitur. l. si in Asia 12.
pr. ff. depos. l. qui Romæ 122. §. Callimachus 1. ff. de V. O. Nemo
enim tam stolidus erit, ut se, suam industriam, propriam-
que pecuniam in aliorum utilitatem, suumque ipsius da-
 mnum

num gratis exponat. *Archiep. Florent. tr. de usur. c. 2. §. 47.*
n. 77. & §. 48. n. 78. tom. 7. Hier. de Luc. d. tr. n. 21. tom. 6. p. 1.

CAP. VI.

DE

Materia & Forma.

S U M M A R I A.

1. Continuatio unà cum internarum causarum numeratione.
2. Materia quotuplex sit.
3. Subjectum Cambii quod & quotuplex sit.
4. Describitur Remittens:
5. Remissa.
6. Tractans:
7. Tracta:
8. Presentans:
9. Acceptans.
10. Questio.
11. Respondetur per distinctionem.
12. Datur responsio ratio.
13. Alia questio.
14. Objectum cambii quod sit.
15. Formae qualitas & quantitas.
16. Substantialis quae sit.
17. Subjicitur ratio.
18. Quae accidentalis.
19. Questio.
20. Formula literarum cambialium.

EXternarum tractationem causarum jure successionis
excipiunt internæ, quas etiam, quoad fieri potest, brevif-
simè percurremus. Absolvuntur autem istæ materia & forma.
2. Materia duplex est, in qua, seu subjectum, & circa quam,
seu objectum. 3. Subjectum sunt personæ contrahentes cam-
bia, ad quorum perfectionem vulgò Dd. duas, eorum ratem
consumationem, modò tres, quando una contrahentium ad
D locum

locum destinatae solutionis comparere aut nolit, aut nequeat: modò quatuor, cum neutra locum solutioni destinatum adire possit, vel nolit, requiruntur. *Dn. Hahn. in obs. ad parat. Wesenb. tit. de praescr. verb. p. 1091. Dn. Marq. tr. de jur. mercat. lib. 2. c. 12. th. 30. Dn. Vogt. tr. anal. de camb. th. 5. pr. p. 65. & th. 7. lit. C. p. 98. Fr. Stypm. de jur. marit. & naut. P. 4. c. 8. n. 21. & seqq.*

4. Prima dicitur *Remittens*, pecuniam in loco quodam ad cambium dans, ut transcribatur, & alio in loco recipiatur, die jenige Person/so einem Kauffman Geld auff Wechsel giebt/ anders wo selbiges wieder zu empfangen. Ita dicta, quod remittat eandem summam in locum distitum ab eo, in quo dedit, plerumque exigendam per eum, cui fit remissa. *Vogt. d. tr. th. 5. in pr. 5. Remissa* autem nihil est aliud, quam pecuniae cambio datae transcribendae summa, cujus exactio praesentatori mandatur.

6. Secunda vocatur *Tractans*, *Trasfans* vel *Trahens*, quae cambio pecuniam in loco quodam à Remittente accipit, eam in loco & tempore convento per tractam restitutura, welche an einem Ort Geld auffnimbt / solches anders wo wieder lieffern zulassen.

7. Est autem *Tracta* seu *Tratta* (quae etiam per *l. 1. & l. si trajetitia 9. ff. de naut. faen. Trajetitia* congruè dici poterit) ea pecuniae quantitas, quae solvi mandatur illi, qui literas praesentat, per eum, cui praesentantur. *Vogt. d. th. 5. lit. C. circ. fin.*

8. Tertia est *Presentans*, ad quam remissa in loco destinatae solutionis dirigitur, ita appellata à munere, quòd literas cambii praesentare debeat, ut acceptentur, auff welche der Wechselbrieff gerichtet / und solthen dem Acceptanten fürzeigen muß.

9. Quarta nominatur *Acceptans*; & est illa, ad quam tracta dirigitur, hinc nomen sortita, quod à tractante, literas ut acceptet, mandari vel rogari soleat, welche den Wechselbrieff in loco destinatae solutionis soll annehmen / und das Geld auszahlen. *Hahn. d. loc. 10. 10.*

10. Circa subiectum hic sciscitari lubet: An quilibet, Magistratus pariter atque subditus, tam Clericus, quam laicus, Nobilis aequè, ac ignobilis, non minùs Doctor, quam Rullticus artem cambioriam exercere queant? Ita generaliter sentire

sentire videtur *Gl. in l. quedam sunt 9. §. nummularios 2. ff. de edend. Odoffr. ad d. l. in pr. Gvid. Pap. decis. grationop. q. 285. pag. 378. & Raph. de Turr. disp. 1. q. 14. §. 17. & seqq. ii. Equi- 12.*
dem de subditis, laicis & ignobilibus aliàs ad contrahendum idoneis, & propter publicas constitutas bancas non prohibitis, regulariter & certò id affirmare tantùm mallem: Quoad ceteros, Magistratus sc: Clericos, Nobiles & Doctores cum *Sigism. Scaccia ex §. 1. q. 7. p. 2. ampl. ii. n. 7. p. 244. d. tr.* distinguens inter cambium *oeconomicum*, quod fit ad sustentandum se, suamque domum: *politicum*, quod celebratur, ut publicis populi necessitatibus succurratur: & *lucrativum*: quod solius lucri captandi causã exercetur: priora duo istis de personis asserendo, posterius negando. 12. Ut ne enim
(1.) Magistratus temerè cambia tractent, jubet eorum Majestas, honorumque sublimitas, quàm facilè sic diminuere, munerisque sui demandati, lucri cupidine occæcati, immemores, scandalum damnumque subjectis suis dare possent acerbissimum. Hinc etiam *Arist. 3. pol. 3.* scribit: Legem fuisse apud Thebanos, ut nemo idoneus esset ad honores reipubl. suscipiendos, nisi, qui decem annos à mercatura destitisset. *Tiraq. de Nob. c. 33. n. 20. Mynsing. 6. obs. 54.* Clericis (2.) omnis omninò mercatura est interdicta, *cap. fornicari 10. dist. 38.* nemo enim militans Christo negotiis secularibus se implicat. 2. *Timoth. 2. v. 4.* Nec (3.) Nobilibus (quibus etiam annumeramus Doctores, utpotè qui iisdem cum Nobilibus gaudent privilegiis, ceu evidens est ex *Ord. Polit. anno 1577. tit. 12. & Ord. Camer. p. 1. c. 43.*) arti huic studere licet, propter *l. nobiliores 3. C. de commerc. & mercat.* nisi velint nobilitati suæ aliquid derogari. *l. cohortalis 12. §. sed etiam 3. C. de cohortal. lib. 12. l. humilem 7. C. de incest. nupt. l. senatores 1. C. de natural. lib. 13.* Quæritur ulterius: An etiam mulieres nego- 13.
tiationem campsoariam possint instituere? Aff. contra *l. fœminæ 12. ff. de edend.* quia parvi refert, quis sit institutor, masculus, an fœmina &c. *l. sed & 7. §. parvi 1. ff. de inst. act. l. pediculis 32. §. idem 4. de aur. & arg. leg. cui responso suffragatur*

D 2

& Rota

14. & *Rot a Gen. decis. 28. n. 4.* & mos nullibi non receptus. 14. Objectum cambii sunt pecuniæ & numismata omnis generis, quorum tutò & sine periculo ac molestiis in hoc loco certa quantitas solvitur, & eadem in alio loco restituitur. *Consultiss. Dn. Præses d. Ex. 25. th. 42. p. 913.* vid. *Dn. Vogt. latissimè*
15. hâc de re agentem *th. 6. per tot. d. tr.* 15. Denique de forma, quemvis actum plurimum iuvante *l. 1. & 2. C. quand. provoc. non est necess. c. cum dilecta 22. de rescript. Roland. conf. 30. n. 2. lib. 3. conf. 60. n. 24. lib. 4.* etiam aliquid addituri, eam dividi-
16. mus in substantialem & accidentalem. 16. *Substantiali*, quæ dat esse rei, *l. cum hi 8. §. si prætor 17. ff. de transact. l. qui per salutem 33. ff. de iurejur. Everh. in top. legal. loc. 53. Card. Tusch. pract. concl. tom. 3. lit. F. concl. 413. n. 2.* aptissimè adscribitur
17. pecuniæ cum pecunia in diversis locis commutatio. 17. De essentia enim cambii est, pecuniæ cum pecunia permutatio, quæ differentiam quasi specificam inter hoc, & permutationem generaliter sumtam constituit: est etiam de essentia ejusdem, in diversis solvi locis, teste *Card. Cajet. & Mich. Sal. ad*
18. *D. Thom. 2. 2. q. 78.* 18. *Accidentalem* formam constituunt literæ cambiales, ad locum solutionis, cum duplici summæ solvendæ expressione, directæ, appositò die, mense & loco,
19. quò datæ, quoque solvendæ sunt. 19. Meritò hîc quæritur: an expressio diei, mensis & loci, quò fuere scriptæ, sit de essentia cambii? placet negativa: literæ enim saltem rei, utcunque, sive legitimè, sive illegitimè gestæ, probationem continent. *l. cum te 5. C. de transact.* Hinc etiam Acceptans eas, propter omissionem diei solutionem recusare nequit.
20. *Stypmann. d. loc. n. 49.* 20. Literæ autem cambiales in vernacula nostra communiter, mutatis mutandis, ita formari solent;

Laus Deo Anno 1662. Adj 24. Septembr.

in Braunschweig Tblr. 1000.

In ieziger Leipziger Michaelis Mess beleebe dem Herrn
diesen meinen (sola, prima, secunda &c.) Wechselbrief von
tausend

tausend Reichsthaler (*avista*, oder *Auffsicht*) (*qua verba ad momentum & in continenti exposcunt solutionem*) (*a uso*, oder 14. Tage *Nachsicht*) an Herrn N. N. oder Commiss. zu bezahlen / den Werth allhier bin ich vergnüget / thut gute Zahlung / und stelletß auff Rechnung (*conto*) laut *adviso*. (*Verba haec se revocant ad literas intimationis, quae praefer Cambiales ad eum, qui solvere debet, cum mandato, vel petito, ut cambii literas oblaturo, & secundum eas pecuniam exacturo satisfaciat, mitti solent.*) Gott empfohlen.

Des Herrn

dienstw.

N. N.

CAP. VII.

De
Effectu.

S U M M A R I A.

1. *Continuatio.*
2. *Effectus dignitas & necessitas.*
3. *Varia de cambii actione sententia.*
4. *Quae, ut vera, apprehendi debeat.*
5. *Ratio.*
6. *Dicta actio contra quem, quomodo, & coram quo detur.*

Inspectis haecenus causis ex cambii contractu proficientibus, ad effectum, utpotè qui ex iis colligi solet atque cognosci. *l. verum 39. ff. de furt. l. si cum 2. §. Titio 7. l. & generaliter 3. ff. de donat. Andr. Gail. 2. obs. 1. n. 9* erit nunc progrediendum. 2. Effectus enim principaliter semper attenditur, & in omnibus consideratur. *l. cum servus 104. ff. de V. O. Surdus consil. 380. n. 34. Oldradus cons. 150. n. 5.* ejusque genus diligenter est investigandum. *Gail. 1. obs. 61. & Dd. in l. edita 3. C. de edend.* Et quamvis hodie, cujusmodi actio intentetur, ita subtiliter

D 3

non

non inquiratur. *c. dilecti filii 6. x. de judic.* subesse tamen omnino justum concludendi medium debet. *c. dilecti filii 3. x. de libell. oblat. 3.* Equè autem graviter Doctores de hujus actionis, ac primum de contractus nomine se macerant inveni-
 endo. *Baldus enim Conf. 348. in pr. & in rubr. C. de const. pec. n. 12. cui subscribit Nic. de Passer. lib. 3. de script. priv. q. 5. n. 2. et. de lit. camb. putat vocari posse actionem mandati. Joh. Bapt. Cavat. tr. de camb. c. de action. ferè in fin. Raph. de Turr. & Dn. Vogt. th. 9. lit. B. d. tr. autumant, ex cambio nasci actionem, more aliorum contractuum, ejusdem nominis, nempe actionem ex cambio. Alii, actionem negotiorum gestorum, alii aliam*
 oriri, existimant. 4. Quicquid sit, ego cum *Dn. Preside, Jcto* nunquam satis laudato, ex *d. Ex. 25. th. 44. Dn. Joh. Marquardo lib. 2. c. 12. th. 62. de jur. mercat. & Rutger. Rulando, idem etiam in Camera Imp. obtinere, asserente, actionem contractui huic similem atque cognominem, actionem sc. præscriptis verbis statuo. 5. Quam sententiam ipsi Jcti Ulpianus & Africanus approbare, imò amplecti atque suadere videntur: quoties enim incertum est, quò actionis genere uti nos oporteat, tutius præscriptis verbis agi, dicunt, *l. si gratuitam 17. & l. Titius 24. ff. de præscr. verb.* Quanquam non omnino inficias iverim, pro varietate circumstantiarum alias etiam competere actiones, v.g. negotiorum gestorum, mandati &c.
 6. Et hæc actio vel contra Translantem, seu eum, qui pecuniam à Remittente accepit, & alio in loco restituere promisit, effectu non secutò, vel contra Acceptantem, seu eum, qui tractam ad se directam suscepit solvendam, id tamen minus præstat, cum executione parata & celeberrima datur, *Berous conf. 33. n. 12. lib. 3. Nic. de Passer. lib. 3. q. 6. n. 15. d. tr.* Habent enim cambia juxta Bartolum & alios Doctores vim sententiæ rei judicatæ; imò majorem, quàm ipsa sententia: quia in hisce post tres dies, postquam fuere recognita, fieri potest executio. *Dn. Marg. lib. 2. c. 12. n. 61. d. tr. in sententia verò quadrimestres dantur induciæ, l. sancimus 3. C. de usur. rei judic. Joh. Crott. conf. 190. n. 25. 26, 27. vel coram Consule &*
 Con:*

Consiliariis ad hunc finem electis, & à Magistratu confirmatis, quemadmodum Genuæ morem hunc vigere legimus apud Scacc. §. 2. gl. 4. n. 8. pag. 333. d. tr. vel in proprio mercatorum foro coram Commissariis ac Deputatis styli mercantilis gnaris, ad litem dirimendam à mercatoribus constitutis, id quod Francofurti obtinere, refert Dn. Vogt. th. 9. lit. B. pag. 207. d. tr. Plura qui desiderat, auctores passim citatos diffusius hâc de materia scribentes adeat.

CAP. IIX. & Ult.

Illustriores circa cambia occurrentes casus ac quæstiones exhibens.

SUMMARIA.

1. Continuatio.
2. An tesseris collybisticis casu in itinere amissis, pecunia in iis contenta possit repeti?
3. An exceptio non numerata pecunia inter campsores locum habeat?
4. An exceptio Ordinis?
5. Si literæ cambii fuerint corrupta, ad quem damnum redundet?
6. An procurator generaliter & sub libera constitutus sine speciali mandato literas cambiales acceptare ac solvere possit?
7. Epilogus.

Postquam discursus noster, servatâ methodô præscriptâ, 17
bono cum DEO, ad umbilicum perductus est, coronidis
quasi locô quæstiones nonnullas cognitu æquè subtiles, ac
usu proficuas, præsentî materiæ haud parùm inservientes,
quâ possum brevitate, non quâ debeo prolixitate annexurus,
ordiar à tritissima illâ: 2. An literis collybisticis fortuitò in 22
itinere amissis, pecunia in iis transcripta à Campfore possit
repeti? R. quod sic: (nisi Trassans earum malit novationem
facere. l. chirographis § 7. pr. ff. de administr. & peric. tut.) Literæ
enim

enim priusquam oblatae fuerint, nullius sunt, nec ullum pariunt effectum. *l. si epistolam 65. ff. de A. R. D. l. res 59. eod.* Dummodo ab amittente sufficiens praestetur cautio de indemnitate transcribenti, ne, iis à quopiam repertis, & solutione in loco transcripto, antequam secundae conscribantur, praematurè facta, campsor eandem pecuniam bis solvere cogatur. *Vid. Gaib. 2. obs. 37. n. 8, Joseph. Masciad. concl. 999. n. 3. Ant. de Gamm. decis. Lusitan. 336. n. 1. Petr. de Beneintend. decis. Bonon. 58.* (2.) Q. An exceptio non numeratae pecuniae inter campsores opponi queat? E. g. Titius petit à Sempronio literas cambi Hamburgum transcribi, quarum virtute Mævio, creditori suo, mille thaleri, solvantur: Titius hoc expedit insimulque correspondenti suo, Cajō, intimatur, ut, si literae transcriptionis per Mævium sibi exhibeantur, eas acceptans solvat: Cajus etiam praesentatas acceptat, & solutionem demandatam promittit: Antequam verò summa in literis contenta Mævio solvatur, Titius bancam ruptam facit: Sempronius hoc protinus Cajō perscribit, petens, ne datas literas à Mævio acceptet, nedum solvat, cum earum valor nondum sibi solutus sit: quoniam autem acceptatio jam tum facta est, Mævius die determinatō Cajum adit, rogatque solutionem promissam: Cajus opponit Sempronii locō exceptionem non numeratae pecuniae, denegatque Mævio solutionem, Q. quid juris? R. quod exceptio hæc locum hîc non inveniatur. Ratio: quia Acceptans Transantis locō ad obligationem se obstringit, ex pura enim acceptatione, juxta stylum mercantilem, quis debitor constituitur. *Rot. Gen. decis. 168. n. 2.* Frustrà autem opinaris exceptione non numeratae pecuniae te esse munitum, quando (ut fateris) in ejus vicem, qui erat obligatus, substitueris te debitorem. *l. frustra 6. C. de non num. pecun.* Idque perspicuè satis *Statut. Hamburg. part. 2. tit. 7. art. 1.* verbis confirmat lequentibus: *Wer einen Wechselbrieff acceptiret/der wird debitor, oder selbst Schuldener/ so wol/als der das Geld selbst auffgenommen und empfangen hat.* Et communissimum illud mercatorum: Qui acceptat,

ceptat, solvat, Wer acceptiret/muß zahlen. Add. *Celeberr. Dn. Praeses d. Ex. 25. th. 45. Rot. Gen. Decis. lib. 3. q. 3. n. 58. & seqq. de priv. script. Job. Zanger. tr. de except. part. 3. c. 14. n. 54. Fr. Stypm. part. 4. c. 8. n. 112. cum seqq. de jur. marit. & naut. Emanuel Costa in repetit. l. si ex cautione 3. C. de non num. pec. Q. (3.) An etiam* 4.
exceptio excussionis inter campsores locum habeat? Negativa uti verior, ita etiam receptior est propter §. 1. cap. 3. Nov. 4. de fidejuss. & mandat. ut litigandi occasio, à qua mercatores penitus abhorrent, præcidatur, arg. l. 1. ff. de usurp. & usucap. & fides, quam homines promissionibus mercatorum habent præcipuam, conservetur. Rob. Marant. spec. aur. part. 6. memb. non. de except. n. 40. in fin. Add. pluries laudatus Dn. Praeses d. Ex. & th. Nicol. Boer. decis. 221. n. 14. Jacob. Menoch. lib. 1. de arbitr. jud. quest. 510. n. 9. & 10. Stypm. d. loc. n. 119. Ant. Thesaur. decis. 52. & decis. 66. n. 7. Q. (4.) Si literæ cambii fuerint 5.
vitiatæ, quis damnum sentire debeat? E. g. Titius Sempronio dat 1000. thaleros cambio, transcribendos Lipsiam, ibique Mævio, creditori suo restituendos: Sempronius conscribit literas hujus tenoris, ut dicta summa Mævio per Cajum reddatur, easque Titio, ut moris est, tradit apertas: Titius acceptas Mævio mittit Lipsiam: Mævius autem eas vitiat, mutando numerum 1. in 2. quò factò, Cajum adit exigens 2000. locò 1000. Cajus etiam petitam solvit summam, an igitur ad Titium, quòd dolosum pecuniæ exigendæ præfecerit virum, an ad Sempronium, quòd non crassius & articulatiùs literas scripserit, an ad Cajum, quòd transcriptâ summâ amplius solverit, damnum spectabit? Dubium hoc decidi potest per distinctionem: aut enim vitium literarum adeò patens & clarum est, ut à quovis perspicaci campsores facile possit discerni, & tunc damnum meritò Cajum penes manebit: est enim in culpa pinguioris hujus solutionis: æquiùs autem est, damnum culpâ tuâ tibi factum apud te manere, quàm ad alium transferri, l. exceptiones 67. ff. de fidejuss. & mandat. cum ex suâ culpa damnum sentiens non intelligatur illud sentire. l. quod quis 203. ff. de R. J. aut verò ita latens est vitium,

vitium, ut vel à perspicacissimo dignosci nequeat, & tunc li-
 beratur Cajus, quia nulla omninò culpa ei imputari potest.
Angel. in cons. 370. n. 1. & 2. Petr. Follerius in addit. ad spec. aur.
Marant. part. 6. de test. product. n. 54. pag. 573. Devolvetur igitur
 dictum damnum ad Titium & Sempronium, utpotè quo-
 rum culpæ meritò adscribitur, quia in officiis suis vigilantio-
 res esse, *l. divus Marcus 14. in fin. de off. Præsid. & circa opera-*
tionem se negligenter non habere debuerunt. l. si duas 6. §.
6. *Utique 4 in fin. ff. de excusat.* Ultimò Q. An institor negotiis
 mercantilibus generaliter ac indefinitè præpositus, (*alium*
enim ne quidem pro honore literarum, nisi acceptatione ab eo, ad
quem Tratta fuit directa, recusata, & protestu à Presentante desuper
facto, acceptare non posse, in confesso omnium est) absque mandato
 speciali literas cambii acceptare, easque expedire queat?
 Quæstionem hanc Rota Genuen. negativè decedit, videlicet
 nunquam institori tacitè permissum intelligi cambium, sed
 expressio ad hoc mandatò opus esse, ut exceptio hoc casu
 promptuaria sit, dominum talem ac tantam potestatem man-
 datario non dedisse. *Decis. 14. n. 88.* Quam etiam approbant
 mercatores Amstelodami, Colonienses & Francofurtenses,
 quorum postremi elegantem pariter atque stringentem
 addiderunt rationem: *Daß es irraisonabel und aller Ver-*
nunft zu wider / daß ein Diener oder Jung Macht und Gewalt
über seines Herrn Mittel und fortun haben / und gleichsam ein
Meister und Bevollmächtigter Herr über dieselbe seyn / ja seinem
Herrn durch dergleichen acceptation / den Verlust des jenigen
über den Haß ziehen solle. *Add. Dn. Vogt. tr. de camb. tb. 7. pag.*
106. 107. & 108. Andr. Scheffer. part. 3. quest. juris practicabil.
7. *38 n. 36.* Restarent nunc Recambia tractanda: superessent
 etiam aliæ jucunditate ac utilitate haud minores discuti-
 endæ quæstiones: verum enim verò cum brevioribus spatiis
 ambulare in Lyceo jubeat *Scalig. Ex. 256.* ex infinitis pauca
 hæc attigisse sufficiat. Tu verò, benevole Lector, laborem
 hunc æqui bonique consule, olim digniora, **DEO** pro-
 pitio, expectaturus: Cui sit laus & gloria.
 in sempiterna secula, Amen.

Ad Peritissimum ac Eruditissimum
DN. DAVIDEM FREIESLEBEN
de CAMBIIS publicè disputantem, Ami-
cum & Fautorem suum per dilectum.

 Eu regnum VITÆ, nostræ cardoq; SALUTIS
Ex VERO constat, salvificâq; FIDE:
Sic regnum MUNDI pariter cardoq; DECORIS
Ex RECTO constat, verificâq; FIDE.
Hoc docet & præfens DISCURSUS CAMBII; in isto
Monstratur RECTUM; candidiorq; FIDES.
Non poterit MUNDUS sine tali sistere RECTO,
CANDOREM atq; FIDEM: SOLA FIDES valet hic.
Hæc igitur doctis thesibus dum tradis, AMICE;
Gratulor, ac operæ VERA, FIDEM QUE precor.
Qui SOLUS VERUS, RECTUS DOMINUS QUE FIDELIS,
Ille suum VERUM, præstet ubiq; TIBI.
Benevolentiz testandæ causâ faciebat

Christianus Chemnitius D.
P. P. Pastor & Superintendens.

Cambia doctiloquò proponis fortiter ore
E medio Astreæ, trita subinde, foro.
Auguror, & solidum studium pensabitur æqua
Lance: hinc manat honor laudis & omne decus.
Præstantis. Dn. Respondenti, Amico meo pl. dilecto, ex
animo gratulor, omnemq; prosperitatem adprecor

Christoph. Philip. Richter D.
Com. P. C. & Facult. Jurid. Ordinarius.

E 2

Per

Per mare, per terras qua currunt, cambia tractas:
Proveniat locuples collybus inde, precor!

Eximio Dn. Freisleben, eruditæ dissertationis auctori
de profectibus egregiis gratulatur

Georgius Adamus Struve D.

FREISLEBI dum disquiris quid CAMBIA dicant,
Nostri Doctores, meritò Tibi laudis honorem,
Attribuo. Pergas, majorem jure reportes.

Ita ominatur

Ernestus Fridericus Schröter

Jctus Hæreditarius in Wickerstett
& Prof. Publicus.

Divitiis inbiens dat Cambia Campsor amico,
Cambia Diva Themis det Tibi larga, precor.

Ita Clarissimo Dn. Freisleben J. U. C. Amico meo
per charo de docto specimine ex animo
gratulor

Johannes Christophorus

Salckner J. U. D. Prof. Publ. Ordinarius.

ITa est, Ei tantum fluunt feliciter
conamina laude digna maxima, cui
comites, labor tenax, studium fervens, simul
& Suada dicendi donis ritè eminent.

E 3

Excel-

Excellis his, FREISLEBE, magnis dotibus,
ostendis id claris notis, dum CAMBII
natura quæ sit, publico scripto explicas.

*Conatus Tuos egregios,
in studiis adfuitatem, faustos progressus, decoros profectus
commendat FELICITER! adprecatus*

Guernerus Rolfinck

Phil. & Med. D. P. P.

Cambia dum doctâ permutas providus arte,
Ceu hoc demonstrant Tua Cambia, fœnora fructus
Denegat inde Tibi nemo, mox arripe palmam.

Pereximio ac Præstantissimo Dn. Freiesleben J. U. C.
ac Amico suo sincero pauculis hisce
gratulari voluit

Georgius Hoejing

J. U. Doctorandus.

Wem Zynthius die Brust aus ädlerm Thoon gedrehet
Und Flammen eingehaucht/ die Jupiter sonst zeügt/
Dem wird der blanke Muth von keiner Last gebeugt/
Von keiner Lust bethört/ Wo Aretine stehet/
Da setzt Er Herz und Fuß/ des Neides Kläfferei
Ist ihm/ was Lünen ist Eycisten Nacht-Geschrei.
Wird Beispiel hier begehrt? Austra wird Euch nennen/
Euch/ ihr/ und meinen Freund: als ihr kaum angeflammt/
Dringt ihr mit Macht dahin/ Woher ihr seit gestammt/
Und heute sieht man Euch in vollem Eifer brennen.

E 3

Wir

Wir denken dich bei uns: Ist legt ihr Wechsel ein/
Ih Jerea wieder kömmt/ wird Themis Luer seyn.

In aller Eil/schriebe seinem Wehrige
ehrtesten dieses

M. Georg Göze/ R. G. P.
der Phil. Fac. Adj.

Κτυθήκω δομένω σὺ Θέμισι ναὶ ἔποτε ψῶδη
Πίσεθ' ὡς δείκνυ σήματα καλὰ τεῆς.
Ἰᾶνομα εἰς αἰῶνα τεὸν τηρήσει' ἐκείθεν,
ὥστε σέφθ' κεφαλὴ ἐς τάχθ' εὔτε χαρῆι.

Votive acclamationis ergo Praeeximio & Clarè docto
Dn. Respondenti, Amico suo intimo
αὐτοχ. adponebat

M. Marcus Timæus.

Sic me Phæbus amet, colende Fautor,
Longè commodiore de metallò
Longè nobiliore de metallò
Quem pol dextera condidit Promethei,
Ut Te carmine copiosiori,
Et pro conditione belliori;
Ut Te carmine liberaliori,
Et pro conditione lectiori,
De Te plura etenim mihi referre;
Cantarem meritò, lubenter; ò si
Per versùs pariter disertus essem,

Una

Una ac Pieris! Hoc mihi maligna
Cum fors invidet, dabo potenti:
Si respexerit hic, Tibi sit unde
Nomen, pondus & omen illius, qui
Sanguis, congeries Tibi bonorum
Quenam, corporis atque mentis alma
Quae dotes, simul & quid ex Platonis
Ac Pauli sapientiae libellis
Argutis animò sagaciori
Hausisti, seriem locabit aptam,
Inflabit lituos potentiores,
Certabit melioribus Phaleucis,
Magnò plurima conferet paratu
Sat dotes memorare singulares.
Hoc verò taceo, canens Phaleucos
Paucos, ob breviusculam papyrum,
Et viles, quoniam disertiores
Fœcundi calices parare me non
Cœperunt: velut usque dura cuncta
Expectant sua grata dona; nulli
Merces subtrahitur; boni triumpho
Certanti redeunt; pari modò Te,
Discentem graphiceq; differentem,
Imprimis reparare Cambiorum
Raram materiam gravissimamq;

Dum

*Dum tendis, bona certā permanebunt;
Ingens foenus erit; diurna merces,
Qua per Cambiamox Tibi redibit,
Docta strennuitate militantem
Ornabit quoque debita coronā
Certò DIVa TheMista Te LVbenter.*

Sic Clarissimo Dn. Freiesleben/ Fautori suo honoratissimo, & Sympatriotæ suavissimo gratulari debuit

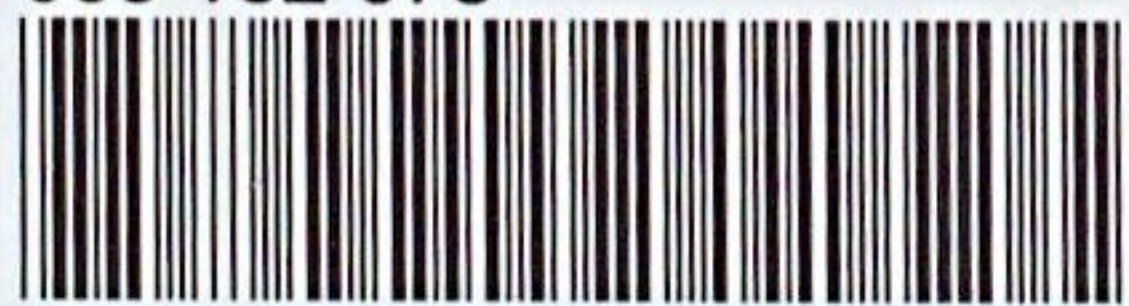
Jeremias Meierus Eisen-
bergensis Osterlando-Misnicus.

FINIS.

ULB Halle
005 132 673

3

VD17

B.I.G.

Farbkarte #13

No. 37.
Mab 2, 29
6

S ACADEMICUS
De
MA DIFFICILLI-
AQUE
IORUM
TERIA,

Divinâ Clementiâ,
atque
rum Concilii indulgentiâ,
PRÆSIDIO
LISSIMI, CONSULTISSIMI
. ADAMI Struven/
Cti, ac Antecessoris celebratissimi,
ssimi, Curia Provincialis, ut & Scabi-
imi, Facultatis Juridicæ Senioris
erentissimi,
atq; Patroni sui optimi,
maximi,
ter Salam LL. nutrice
iem Septembr.
risque consvetis,
ditorum censura expositus
â
eben/ Eisenberg. Osterlando.
A. & R.

JENÆ,
AMUELIS KREBSII.
M DC LXII,